

אוצר הנפש

** *		
17:19	15:59	י-ם
17:21	16:22	ת"א
17:18	16:07	חיפה
17:22	16:24	ב"ש

עלון שבועי בענייני תורת הנפש ותיקון המדות משיעורי הרב יצחק גינזבורג שליט"א

אוצר הרמז

להפוך את הרע לער

פסוק מפורש בתורה שאפשר לקחת ער ולהפוך אותו להיות רע – "ויהי ער בכור יהודה רע בעיני הוי"'. אפשר גם הפוך, לקחת רע שיהיה "הרע בסא לטוב" – מתוך הרע להתעורר, להפוך אותו לער (שאז יש "יתרון האור מן החשך"). מה הסימן לכך בקבלה? כתוב ש-ר הוא ראש ו-ע היא עקב.

אם הראש הוא לפני העקב זה רע. למה? כי אז זהו ראש הנחש הנושך את עקב האדם. אבל אם ה-ע לפני ה-ר זהו ער – עקב האדם שדורך על ראש הנחש. כתוב שהמשיח יהרוג את הנחש הרע. איך? על ידי שיהיה ער. משיח הוא בעצם התיקון של ער בכור יהודה, שהיה רע – לקח את ה-ער ונעשה רע.

(ו' כסלו תשפ"א)

אוצר הפרשה

"עצת הוי' היא תקום" במעשי יוסף ויהודה

השבוע, סמוך ל"ט כסלו, קוראים את פרשת וישב – הפרשה העיקרית של "בקש יעקב לישב בשלוח קפץ עליו רוגזו של יוסף". הרמב"ן כותב שיש בפירוש בפרשה את הסוד של "רבות מחשבות בלב איש ועצת הוי' היא תקום". איפה? כשיוסף מחפש את האחים שלו, אבא שלו שלח אותו לראות את שלום האחים, את שלום הצאן, והוא לא מוצא אותם. אם לא שתופיע איזו סבה מיוחדת של השגחה מן השמים – הוא פשוט יחזור הביתה. כאן "עצת הוי'" התגלמה והתגשמה בתוך אותו איש שמצא אותו. מיהו האיש הזה? חז"ל אומרים שהוא מלאך. איזה מלאך? המלאך גבריאל. הוא גם מספר לו שהאחים לא כאן, הלכו דותינה, ושם הם מחפשים להרוג אותך, והוא ממשיך להתקדם הלאה במצות אביו, במסירות נפש. לפי הרמב"ן אותו איש הוא ה"עצת הוי' היא תקום". אם היה תלוי רק ביוסף הוא היה חוזר הביתה. "רבות מחשבות בלב איש", גם ליוסף הצדיק יש מחשבות – הוא רוצה לקיים את מצות אבא אבל לא מוצא אותם. מהי "עצת הוי' היא תקום"? שה' שולח סבה. כאן הסבה היא אותו איש, שבעצם הוא שליח של הקב"ה כדי לקיים את העצה העמוקה. רש"י אומר ש"עמק חברון" היינו לקיים עצה עמוקה של ה'. זו דוגמה איך ההשגחה מתלבשת בתוך הבחירה וגומרת את הענין כרצון ה'.

מהי "עצת הוי' היא תקום"? שה' שולח סבה

יש עוד פעם שהמפרשים אומרים, בהשגחה שמתאימה לעניננו, שדווקא פרשת וישב היא פרשה של "רבות מחשבות בלב איש ועצת הוי' היא תקום": רמז מאד יפה, כבר בכת"ת של היום, בסיפור של יהודה ותמר – כתוב "ויאמר יהודה הוציאוה ותשרף הוא מוצאת", "היא" היינו "היא תקום". כתוב בספרי הקבלה שראשי תיבות "יהודה הוציאוה ותשרף היא" הם אותיות שם הוי' ב"ה (בצירוף הישר), השם של "עצת הוי' היא תקום". אתה חושב לשרוף אותה, שהיא חייבת מיתה, חייבת שרפה, היא "בת כהן", אבל ה' חושב אחרת, ה' חושב איך מוציאים את מלך המשיח מהזיווג של יהודה ותמר, כלשון המדרש שה' היה "עוסק בורא אורו של מלך המשיח". זהו עוד פן בו ה' מבטל את ה"רבות מחשבות בלב איש", אצל יהודה.

שתי הדוגמאות הללו הפוכות: במקרה הראשון, יוסף רצה למצוא את האחים, רק שעל דרך הטבע לא היה מוצא, ה"רבות מחשבות" שלו לא היו מתקיימות, ו"עצת הוי' היא תקום" היא לקיים את מחשבתו. במקרה השני, יהודה חשב שצריך לדון את תמר למיתה וה"עצת הוי' היא תקום" באה לבטל את ה"רבות מחשבות בלב איש" שלו.

יש בחסידות פירוש אחד ש"רבות מחשבות בלב איש ועצת הוי' היא תקום" היינו שכל המחשבות שהן לכאורה לא מה שה' רוצה בעצם בונות רקע ל"ועצת הוי' היא תקום", מקדמות את ה"ועצת הוי' היא תקום" בסוף. יש פירוש של הבעל שם טוב ש"עצת הוי' היא תקום" היינו 'היא תקום' את ה"רבות מחשבות". "רבות מחשבות" הן תהו ובאה "עצת הוי'" שהיא עולם התיקון – ובשרש היינו שם מה החדש שיוצא מהמצב – ומתקנת-מקימה את כל ה"רבות מחשבות". אלה שני פירושים מאד יפים, או ש"תקום" היינו להקים את המחשבות, או שהיינו שה"רבות מחשבות", כמה שהן לכאורה נגד רצון ה', בונות רקע ל"עצת הוי' היא תקום" (המסכל את המחשבות).

(מוצאי י"ט כסלו תשפ"ג)

אוצר התבונה

תורת החסידות – גילוי של "סוד ה'"

כתוב שכל תורת החסידות היא "סוד הוי". הפסוק אומר "סוד הוי' ליראיו ובריתו להודיעם" – מי שירא את ה' זוכה לגילוי "סוד הוי'", "סוד הוי'" מתגלה לירא ה'. מהו "סוד הוי"?

עושים גימטריא ורואים ש"סוד הוי' ליראיו" שוה בדיוק שמחה. צריך להיות ירא – היראה היא כלי, בסיס – אבל הסוד שמתגלה ליראיו הוא סוד השמחה. למה שמחה היא סוד? היכולת להפוך עבירה למצוה היא סוד, כמו תשובה מאהבה ומשמחה – לא מובן בשכל הפשוט. כח השמחה הוא כח סודי. העצמה הטעונה בשמחה – להפוך זדון לזכות ממש, שהאסור בהחלט יהפוך להיות לא רק בדיעבד אלא ממש לכתחילה – היא "סוד הוי' ליראיו".

שוב, מהו "סוד הוי"?" שם הוי' ב"ה הוא השם המיוחד של הקב"ה, עליו אנחנו מצהירים פעמיים בכל יום "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד". הוא שם המיוחד, שם העצם, שם המפורש, וגם השם של מדת הרחמים, מדת יעקב – לכן הפסוק מתחיל "שמע ישראל [שמו של יעקב]".

שם הוי' מהווה את המציאות יש מאין, והוא מורכב מארבע אותיות, הרומזות לארבעה שלבים בהתהוות – צמצום-התפשטות-המשכה-התפשטות:

י היא צמצום, נקודה קטנה. קודם היה אור אין סוף, וכדי שהרב (הקב"ה) יוכל ללמד לתלמידו (אנחנו) עליו לצמצם את כל אור השכל שלו, האור-אין-סוף שיש לו בראש, שישאר רק עם נקודה אחת קטנה, ש"כולי האי ואולי" יצליח להעבירה לתלמידו, שתכנס לתוך לבו ונשמתו. בכל תהליך התהוות של משהו חדש – קודם כל צריך להיות צמצום.

אחר כך, מהי ה-ה הראשונה של שם הוי'? בדיוק ההיפך – י היא נקודה קטנה ואילו צורת ה-ה היא שלשה ממדים. הרגל בצד שמאל, שלא מחוברת לגג של ה-ה, רומזת לממד שנכנס ויוצא בדף כביכול. בדף, בקלף, יש רק שטח של שני ממדים ואם רוצים לרמוז לממד נוסף, שנכנס ויוצא, הרמז הוא ברגל הקטנה, שלא מחוברת, כאילו שהיא ממד חדש, שלישי. אם כן, ה היא התפשטות בכל הכיוונים – לאורך, לרוחב ולעומק.

מהי ה-ו של שם הוי'? ה-ו היא המשכה – הורדת משהו מלמעלה למטה. אחר כך יש שוב ה, עוד שלב של התפשטות.

י	צמצום
ה	התפשטות
ו	המשכה
ה	התפשטות

מה ההבדל בין ההתפשטות הראשונה לשניה? בלשון הקבלה, ה-ה הראשונה, ההתפשטות הראשונה, היא ב"עלמין סתימין דלא אתגליין", מציאות נסתרת, ואחריה צריך עוד התפשטות במציאות שלנו, "עלמין דאתגליין". כלומר, התהליך, שמוסבר בספרי הקבלה והחסידות, צריך להתחיל בנקודה – דבר נקודתי מצומצם. אחר כך, בתוך העולם המכוסה, המחשבה שלי, יש התפשטות לאורך, לרוחב ולעומק – הבנה והשגה רחבה ועמוקה. אבל לא רוצים שהדבר ישאר בעולם הפנימי שלי בלבד, אלא שיצא למציאות החיצונית. לשם כך צריך כח עוד יותר חזק – נשתמש במלים לועזיות – כח שממשיך מהתיאוריה לתוך הפרקטיקה או האקטואליה. הדבר קיים במחשבה, במישור תיאורטי יחסית, וכח ה-ו הוא להפוך אותו למשהו מציאותי. למעלה הוא היה רחב, אבל רוחני, וכשהוא נמשך למטה – כבר ירד, ברוך ה' – הוא רק נקודה למטה, וצריך עוד פעם התפשטות. (כ' כסלו ע"ט)

אוצר הפתגם

אהבת יעקב ליוסף, שגרמה לקנאת האחים ליוסף (קנאה בגימטריא יוסף). בפשטות, חז"ל מבינים ש"עדה כמות אהבה" היא אהבה של העדפה – שאתה אוהב מישהו מסוים ולא אחר. (י' תמוז פ"ג)

"פדה בשלום נפשי מקרב לי" – מפרשים בחסידות "מקרב לי" לשון קירוב. כאשר הפדיה היא בשלום גם ה'מתנגדים' מתקרבים – גם מי שהתנגד לגמרי לאור החדש שגילו הצדיקים האמתיים, הבעל שם טוב, המגיד ואדמו"ר הזקן, מתקרב. "פדה בשלום נפשי מקרב לי" – אני מקרב את כולם וכולם מתקרבים אלי.

(כ' כסלו פ"ד)

מורנו הבעל שם טוב אמר: "הרע כסא לטוב", זו התכלית העמוקה של הרע, להרים את הטוב.

אדמו"ר הזקן מסביר שהשנאה היא לפי ערך אהבת ה' – אם אתה אוהב את ה' בתכלית אתה גם שונא את הרע בתכלית.

(כ' אייר פ"ב)